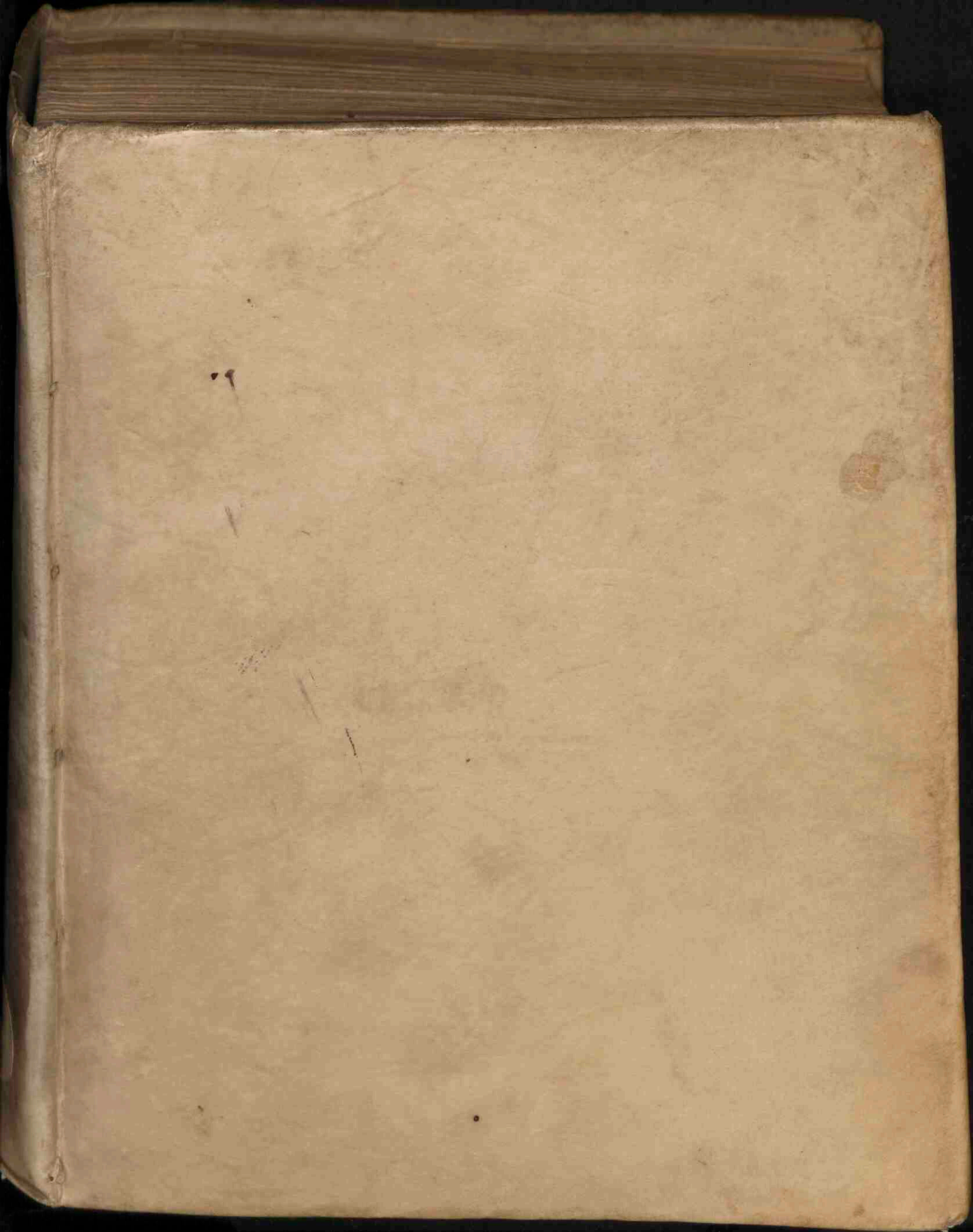
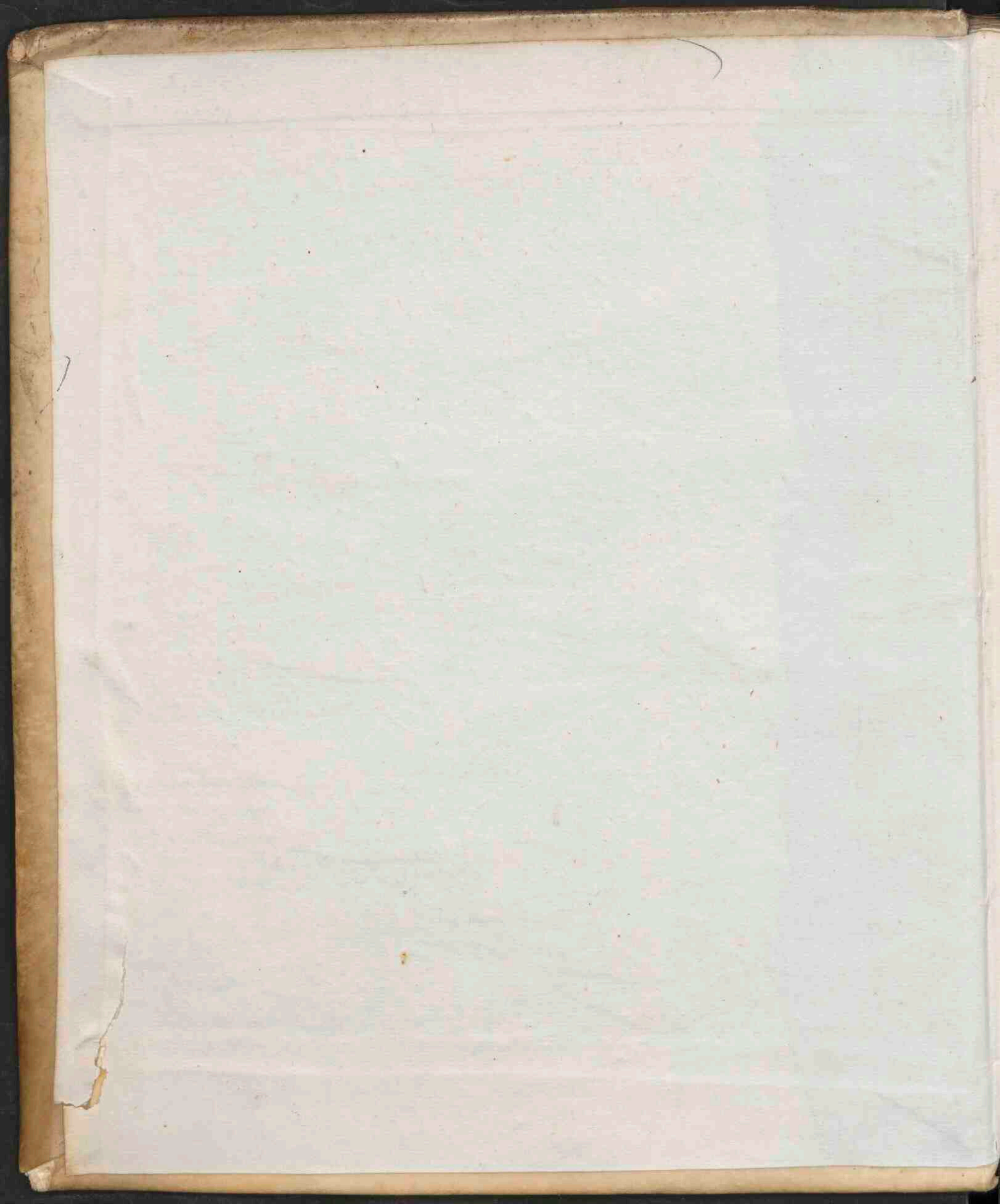

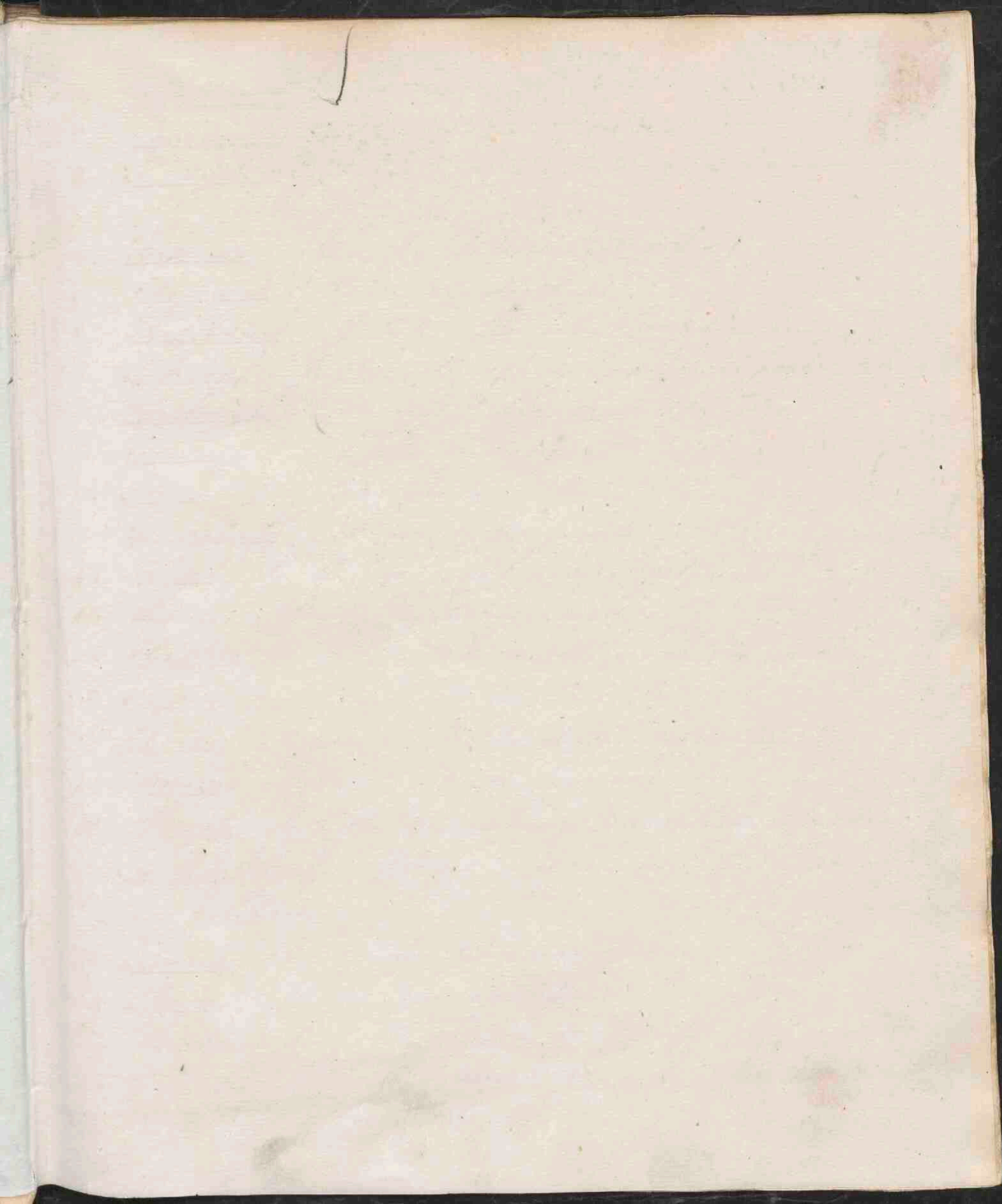

Disputatio medica inauguralis de dyspepsia

<https://hdl.handle.net/1874/343316>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
DYSPEPSIA.

QUAM
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

M. GERARDI de VRIES,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Illustri
Academia Ultrajectina Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, ac Nobilissima
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in MEDICINA Honoribus, & Privilegiis, ritè
& legitimè consequendis,

Eruditorum examini subjicit

JOANNES BEKESTEYN, HAG.-BAT.

Ad diem 23. Martii, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō Ibc xcii.

1692

VIRO Expertissimo,

D. CORNELIO BEKESTEYN,
Chirurgo apud Hagenses felicissimo, Parenti ætatem pro-
sequendo, venerando.

VIRIS

*Consultissimis, Gravissimis, Spectatissimis, Reipublicæ
Lugduno-Batavæ Consulibus Amplissimis.*

D. D. DANIELI van ALPHEN, J. U. D. PRAESIDI.
D. D. JACOBO vander MAES, PRAETORI.
D. D. JOANNI van VESANEVELT, J. U. D.
D. D. CONRADO RUYSCH, J. U. D.
Mœcenatibus meis & Fautoribus, ad rogam usque su-
spiciendis.

Viro Consultissimo, Gravissimo, Amplissimo.

D. D. SIMONI van BEAUMONT, J. U. D. & Ordinum
HOLLANDIÆ ac WEST-FRISLÆ SECRETA-
RIO fidelissimo, spectatissimo.

Viro Consultissimo, & Gravissimo.

D. D. JOACHIMO RAVENS, J. U. D.
Urbis Lugduno-Batavæ Syndico spectatissimo.

DENIQUE

Amplissimo & Consultissimo Viro.

D. D. JOANNI van GROENENDYCK, J. U. D.
Consulibus Reipub. Leyd. à Secretis.

*Tantis viris suspiciendis se
totum & hæc Theses*

vovet

JOANNES BEKESTEYN,
AUCT. & RESP.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
DYSPEPSIA.

THESIS I.

Uo titulo, quove nomine naturalis ventriculi functio venit insignienda, tot sunt Medicorum sensus, quot capita: alii enim eam dixere chylicationem, alii ciborum concoctionem, alii fermentationem, & alii digestionem, dissolutionem, extractionem, &c. Nos autem denominationes hasce omnes, ut certo respectu veras admittimus cordatè, quoniam rigor dogmatum solummodò oppositionem, & dein altercationes quæstionesque inducit; & quemadmodum corpora naturalia, dùm valent integra, corrumpuntur sæpiùs & abeunt in vermes, eodem modo, sana ac solida rerum cognitio sæpenumerò putrescit, & solvitur in subtiles, vanas, insalubres, & (si ita loqui licet) vermiculatas quæstiones, quæ motu quodam & vivacitate nonnulla præditæ videntur, sed putidæ sunt & nullius usus.

I I.

Missà ergò de Onomatologia contentionis ferrà, simplicissimo modo, sed breviter, ea proponemus, quæ ad functionem ventriculi naturalem manifestandam & sustentandam concurrunt, ut eandem labascentem; labefactatam vel abolitam eò clarius imposterùm intelligamus, corrigamus, imò & præcaveamus, sub generali titulo dyspepsiæ, ut difficilis concoctionis, cujus gradus minor est bradypepsia, ut tarda coctio: major autem Apepsia, tanquam coctio nulla aut cessans.

III.

Cibus & potus hominum, tam in genere, quam in specie, multiplex est ac diversus, adeoque maximè compositus: videmus nempe herbas & plantas ex terra & aqua nutriri; animalia ex herbis & fructibus; hominem verò ex carnibus ipsorum animalium (quadrupedum, avium, piscium) etiam ex herbis, granis, fructibus, succis & liquoribus variis, non sine multiplici commixtione, conditurâ & præparatione horum corporum, priusquam homini sint in cibum.

IV.

Duriora dentibus franguntur, comminuuntur & teruntur, dum sapore rerum & voluntate mentis, spiritus animales celerius & vehementius solitò inter fibrillas musculorum utriusque maxillæ influunt, seriemque dentium inferiorem maxillæ mobilis cum superiore collidunt, undè non solum facilius deglutiri, verum etiam ulterius dividi possunt: plus enim habent superficiæ, pro ratione molis, & occurrunt aliis corporibus secundum superficiem, dividuntur verò secundum molem, juxta *Cartes. part. III. princ. §. L.*

V.

Omnia lymphâ salivali (à sanguine arterioso secreto & spiritibus animalibus nobilitato) irrigantur & perluuntur, dum eodem in actu comprimuntur: rivulos enim copiosissimos in cavitatem oris hiantes, à celeberrimis Anatomicis Whartono, Stenone, Bartholino (an Rivino?) & Nuckio inventos, cum habeant, liquorem diversissimis particulis, præsertim salinis, acidis, aquosis, scatentem (salivam dictum) copiosius transmittunt versùs loca minus resistentia.

VI.

Immiscetur alimentis inter manducandum magna aëris copia, præter aliam illam in poris assumptorum contentam: Ejus ergò particule potiores cum sint salino-nitrosæ, figuræ conicæ, adeoque vi magnâ elasticâ præditæ, fluiditati conciliandæ symbolum conferunt egregium.

VII. In

V I I.

In Ventriculum depluit salino-acido-aquosus-spirituosus (in diversis hominibus diversimodè determinatus) humor, dum & lege circulationis & pressione alimentorum assumptorum, secundùm ductus glandularum ventriculi innumerebilibus, nervosorumque villorum illàc hiantium vivaciter propellitur: ille ergo portione inter plicaturas ventriculi residuâ, & fermenti naturam habente, commixtus, assumptisque permixtus, an appetitui, ingestorum divisioni & fermentationi inserviat, nec nê, judicet is, qui caput non habet (ut loquitur Apulejus) cucurbitæ.

V I I I.

Stipatum monstrat Anatomica inspectio ventriculum visceribus diversis, nominatim hepate à dextra parte, liene à sinistra, omento & intestinis ab anteriore, pancreate à posteriore, &c. ex quorum viscerum poris determinata effluvia in cavitatem ventriculi transmitti subtilia, adeoque in celerissimo motu constituta, divisioni alimentorum succurrere, demonstrari potest apodicticè.

I X.

Orificio ventriculi superiori annexum diaphragma, motu suo, dum respiratio peragitur, reciproco, ad pororum in massa alimentorum immutationem, adeoque laterum disruptionem, item ad permixtionem omnium ventriculo contentorum, eorumque egestionem, plurimum contribuere nemo negat.

X.

Textus ergò magni *Hippocratis lib. de flat. §. 5.* si addatur, inquiens, omne quod inter cœlum & terram spiritu repletum est, aut si conferantur demonstrationes sagacissimi *Cartesii in part. III. princ.* de productione materiæ subtilis, facillimè intelligemus quid intra ventriculum contingat; nempe, spiritus Hippocratis, aut (si mavis) æther Cartesii, vivacissimè per lineam (quantum fieri potest) rectam motus, & viam per poros corporum diversissimos liberam quærens,

6 DISPUTATIO MEDICA

sed non inveniens, quasvis massæ, ventriculo contentæ, particulas, premit, impellit & volvit; quâ actione, dum pori quoad magnitudinem & figuram magis adhuc immutantur, particulae tertii elementi sive crassiores, in consensum motus rectilinei ætheris abreptæ, latera pororum diffringunt & discerpunt, usquedum liberio rem æther nactus fuerit per poros istos transitum, tuncque subtiliores salinæ, acidæ, oleosæ & aquosæ, innumerabilesque aliæ, sibi mutuo placidè irretitæ, & permixtæ, describunt corpus illud fluidum albicans, chylum nuncupatum, intra ventriculum quidem haud conspicuum, propter crassiores fœces admixtas, sed, versùs angustiores intestinorum fistulas delatum, ex gremio fœcum magis expellitur & ad oculum cernitur. Jam demùm iudicio Lectorum committimus an ventriculi functio (ut in §. 1. dictum) dicenda sit concoctio, an verò chylicatio, fermentatio, digestio, dissolutio, extractio? Scopus autem disputationis hujus primarius cum sit labascentem, labefactam, & abolitam ventriculi functionem (prout dictum in §. 2.) dilucidare, corrigere & præcavere, reliquum erit, ut sine multo verborum apparatu, præternaturalis istius status causas, lucem suam fœnerantes ex antecedentibus, subjungamus.

X I.

Succumbit itaque respectu ciborum ventriculi functio, 1. si præter consuetudinem nimis fuerint homogenei & simplices; cum enim hujusmodi ciborum particulae, latera adinvicem habeant proportionata, necesse est, ut intermedia spatiola parem observent proportionem, atque vel recta ad invicem respondeant, vel solummodo parum à recta positione deflectant, ita ut unius ad alteram proportionatus situs, satis directum trananti ætheri transitum præbeat, undè patet nullam vim sufficientem, ad ipsius corporis dividendi particulas (utpote in quas non vehementer satis impingunt) in motum vindicandas exerere posse, prout loquitur Guill. Cole. de secret. an. cap. 17. & secundum

dum hoc fundamentum explicanda venit observatio Corn. Stalp. van der Wiel cent. post. 23. cui sexcentas addere possemus (si necessum esset) alias. 2. si nimis crassi fuerint & copiosi, item intempestivè sumpti, tunc enim nulla adest inter dissolvendum & dissolvens proportio.

X I I.

Respectu dentium functio ventriculi labascit, quando vel 1. deficient, ut præprimis in edentulis senibus vel infantibus, & nonnunquam etiam aliis in hominibus, quantumvis ætatis consistentis: vel 2. quando nimis festinant, ut in voracibus, vel 3. nimis languescunt, ut in odontalgia, ptyalismo &c.

X I I I.

Ratione laticis salivæ languet chylicatio, quando vel 1. deficit, sive universaliter in sanguine & humoribus, ut post multos sudores, diuresin & ptyalismum frequentem, sive particulariter ab obstructione glandularum rivulorumque salivæ, ut in febribus plerisque, vel 2. quando unius generis particulæ, præprimis narcoticæ, viscosæ, aquosæ & terrestres, in eodem prædominium habent, ut in intemperie salina fixa, pituitosa & melancholica, nec non suctione frequentî tabaci &c. atque tunc ratio deducenda est ex §. II.

X I V.

Ratione aëris debilitatur concoctio, quando vel 1. deficit, ut in tenacibus & durioribus, malè fermentato pane, & sim. vel 2. quando nimis subtilis est & dissipabilis ut in æstate & regionibus calidis dictis, vel 3. quando nimis crassus est & nebulosus ut in auctumno & vere nec non regionibus frigidis dictis: nec obstat Hippocratis Aph. 15. Sect. 1.

X V.

Posternitur alimentorum fermentatio à parte humoris salino-acidi-aquosi & spirituosî, quando vel 1. unius generis

3 DISPUTATIO MEDICA

neris particulæ, præ aliis universale imperium habent, vel 2. quando à fortuita aliqua causa præcipitantur, vel 3. quando sunt nimis crassæ & inertes, ut in scorbuto, cachexia leucophlegmatica &c. vel denique 4. quando deficit propter ductus glandulosos, nervosos & arteriosos capillares obstructos, vomitum diuturnum, choleram, diarrhæam &c.

XVI.

Viscera ventriculorum cingentia, si ratione pororum, tubulorum & cujusvis generis canalium ab humore aliquo crasso fuerint obstructa, dissolutionem alimentorum impediunt; cum enim satis liberum effluvia non reperiunt in omnem dimensionem transitum, rem liquidò constare censemus; hocque etiam obtinet in quacunque ventriculi affectione notabili.

XVII.

Si quoque ratione officii sui defecerit diaphragma, ut in asthma, peripneumonia, pleuritide, singultu diutino, suffocatione hypochondriaca &c. non potest non fieri quin ventriculi functio primaria notabiliter succumbat, præterquam enim quod ventriculus æquè ac aliæ partes solidæ afficiatur ab eadem causa universali, nimis interrupta est ventriculi contractio, & nullo modo proportionata particularum menstrui actio, item effluviis in omnem dimensionem transmissio.

XVIII.

Ratione ætheris quomodo alimentorum dissolutio impediatur, non opus est ut verbum addam, nam Tiræsi nisi in philosophicis Lector sit cœcior, catenam cum præcedentibus animadvertet inseparabilem.

XIX.

Plura de causis dyspepsiæ addere particularia (uti facillimè possemus) supervacaneum existimo, præfertim cum brevitati me studere præmonuerim: quapropter me ad functionis ventriculi naturalis succumbentis prognosin accingens
statuo

statuo 1. quod quò causa ejus fuerit magis universalis & inveterata, eò pejor sit & difficilior curatu. 2. quod si acidum peccet, prolixius futurum sit medelæ filum. 3. Quod si diutius prolongetur, atrophiam, icterum, scorbutum, hydropem, lienteriam, fluxum cœliacum, cardialgiam, album adstrictam, vomitum diuturnum, diarrhæam, choleram, passionem colicam, iliacam, cephalalgiam, palpitationes cordis & innumerabilia alia symptomata generare possit, 4. quòd si in ventriculi orificio alterutro scirrhus adfuerit (prout in Amphitheatro Leydensi haud ita pridem demonstratum memini ab incomparabili Professore Nuckio) morbus sit incurabilis. Item si aliquid tale obtinuerit in visceribus ventriculo vicinis. 5. Quòd pejor sit dyspepsia cum anorexia, quàm appetitu quantumvis extraordinario, præsertim in sexu fœminino & ætate senili: 6. quod acidus ructus lævitati ventriculi diuturnæ superveniens, bonum præbeat signum.

X X.

Præcautio ergò, correctio & curatio dyspepsiæ à parte ciborum obtinetur, 1. si sumantur nonnihil diversi, juxta tritum illud Belgicum, *verandering van spijs, doet wel teeren.* 2. Si modicè sumantur & tempestivè, ut proportio observetur inter dissolvendum & dissolvens, 3. si nimis crassi & tenaces, ventriculo non committantur.

X X I.

A parte dentium obtinetur præcautio & correctio id. si in locum deficientium dentium naturalium, substituuntur artificiales. 2. Si mechanicè alimenta prius benè frangantur, terantur, & comminuantur. 3. Si loco crassorum sumantur liquida. 4. si odontalgia &c. tollantur.

X X I I.

Saliva si deficiat universaliter in sanguine & humoribus, dyspepsia præcavetur per aquosa, ut potum herbæ Théè, Fabarum Coffè, cerevisiam &c. Si autem particulariter ab obstructione glandularum fontiumque salivæ defecerit,

laudandam est nitrum purificatum, Spir. sal. dulc. &c.

X X I I I.

Aër si fuerit nimis subtilis & dissipabilis, conveniunt ad dyspepsiam loca umbrosa & subterranea, balneum aquæ dulcis frigidum, inunctiones corporis, panis bis coctus &c. si verò fuerit nimis crassus, convenit hypocaustum calefactum, bonus vestitus, exercitium moderatum, haustus vini generosi, vel aquæ vitæ, s. simplicis, s. compositæ.

X X I V.

Corrigitur & curatur dyspepsia à parte humoris salino-acidi, aquosi & spirituosii, si propinetur in casu salino fixo, acidum aliquod volatile ut crem. & cryst. tart. sal. tart. vitriol. Tachenii, sp. sal. dulc., succus limon. arant. &c., in casu autem acido fixo, sal. quoddam respectu corporis nostri volatile, ut cornu cervi rectific. flor. sal. ammon., tart., alcahest Glauberi &c. præsertim si nobilitata hæc fuerint l. a. spirituosii oleosis aromaticis: Idem dictum esto de peccante humore crasso viscoso & terrestri; omnibus autem istis in casibus (nisi notabile fuerit aliud obstaculum) conveniunt vomitoria tam antimoniatæ, quàm mercurialia & vegetabilia: externè ventriculus foveatur à parte antica & postica, vel emplastro de Galbano, vel ammon. myrrha & sim. malaxatis & nobilitatis oleo aliquo aromatico.

X X V.

Si per sympathiam aliarum partium vicinarum dyspepsia fuerit orta, attendendum est ad specificà & determinatis partibus appropriata, quæ omnia hic recensere velle, idem foret ac Iliada describere post Homerum; ad nauseam usque, ubique ferè reperiuntur, sed iudicio opus est ad eorundem delectum & usum: præprimis commendamus mineralia & metallica, modò ritè fuerint præparata, constantius enim quàm vegetabilia & animalia operantur, diutius in corpore manendo.

X X V I.

Dietæ leges sunt ex antecedentibus manifestæ: nec ubique

que locum habet tritum illud, medium tenuere beati, sed excessus vel defectus in hac aut illa re, nonnaturali dicta, commissus, plus præstat quàm magnum medicamentorum molimen.

A N N E X A.

I.

Subtiliorem chyli portionem immediate à ventriculo ad alias partes transferri censemus.

II.

Etiam immediate à lingua & palato aliquid subtilius, ex alimentis manducatis per ductus peculiare auferri ad alias partes, probabile est.

III. Bi-

I I I.

*Bilem per vasa mesaraica transferri ad
venam porta negamus.*

I V.

*Dari vasa lactea in intestinis crassis, ve-
rosimile est.*

V.

*Centrum ovale cerebri non est sensorium
commune.*

V I.

Aër inspiratus sanguinem rarefacit.

F I N I S.